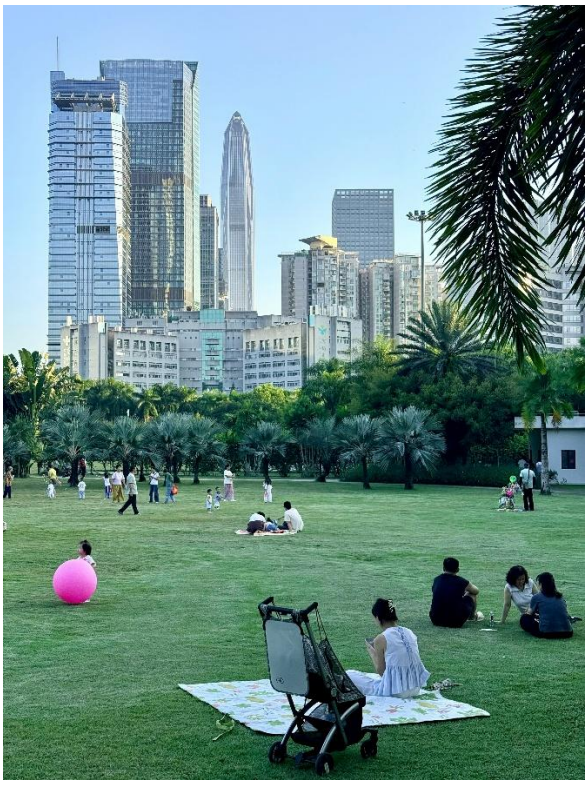
Geotaal-lesbrief 1 - DOCENTENVERSIE

Bevolking en China

Park in Shenzhen, China
Foto van Sebastian Schuster (Unsplash)

Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

november 2026

Bij iedere lesbrief hoort een artikel. Voor deze lesbrief is dat:

https://www.volkskrant.nl/buitenland/chinezen-keren-zich-af-van-huwelijk-verdere-daling-aantal-kinderen-verwacht~be15c08b

Let op: dit artikel bevindt zich achter een betaalmuur van DPG Media.

Geotaal is een initiatief van Cathelijne de Busser en Arjen Ligtvoet. Je mag de lesbrieven printen en uitdelen aan leerlingen, maar er rust wel copyright op. Je mag (delen van) de lesbrieven dus niet zomaar gebruiken in andere teksten. Voor meer informatie of contact: cathelijne@cdebusser.nl

Vóór het lezen

1. Demografie

Het artikel dat je zo gaat lezen, gaat over de demografie van China. Demografie houdt zich (onder meer) bezig met de samenstelling van de bevolking, naar bijvoorbeeld leeftijd en geslacht.

⇨ Waarover gaat demografie nog meer? Noteer drie voorbeelden van demografische onderwerpen. *Tip: bekijk de titel, de grafieken en de foto van het artikel.*

Bijvoorbeeld: aantal huwelijken in een gebied, bevolkingsgroei, bevolkingskrimp, omvang van de bevolking, aantal kinderen per vrouw.

2. Mix & match

De Nederlandse taal heeft veel woordsamenstellingen. Dat zijn woorden die uit twee of meer woorden bestaan. Bijvoorbeeld: levensverwachting (leven + verwachting) of geboortecijfer (geboorte + cijfer).

⇨ Welke demografische woordsamenstellingen kun je maken van de woorden uit onderstaand woordweb? Noteer minstens vijf demografische woordsamenstellingen. *Tip: soms is er een 'tussen-s' nodig.*

Geboortecijfer, sterftecijfer, migratiestroom, bevolkingsopbouw, leeftijdsopbouw, levensverwachting, bevolkingspiramide.

© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

Tijdens het lezen

3. Lezen met de pen

➪ Lees het artikel met de pen, van begin tot eind.

Lezen met de pen

Lezen met de pen betekent dat je tijdens het lezen aantekeningen maakt in de tekst.

- ~ Je onderstreept, markeert, of omcirkelt belangrijke woorden of zinnen.
- ~ Je voegt nummers toe aan opsommingen.
- ~ Je geeft verbanden of tegenstellingen aan met lijntjes of pijltjes.
- ~ Je gebruikt uitroeptekens of vraagtekens om aan te geven dat iets heel belangrijk is, of dat je iets niet snapt.
- ~ Je noteert vragen of gedachtes in de kantlijn.

Let op: markeer niet te veel, maar ook niet te weinig. Kies welke informatie jij belangrijk vindt. Hoe vaker je 'leest met de pen', hoe makkelijker het wordt om keuzes te maken.

4. Lastige woorden

In het artikel staat een aantal lastige woorden. Soms kun je de betekenis van die woorden herleiden uit zinnen of zinsdelen vóór of na het lastige woord. Zie daarvoor het tekstblokje op de volgende pagina.

➪ Wat betekenen onderstaande woorden (ongeveer)?

Vervangingsratio: het aantal kinderen dat geboren moet worden om de bevolking op peil te houden.

Kantelpunt: het moment dat er te weinig kinderen worden geboren om de bevolking op peil te houden

Autoriteiten: overheid

© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

Omgang met lastige woorden

1. Kijk naar de zinnen vóór en na het lastige woord. Vaak staat daar een uitleg, voorbeeld, synoniem of antoniem van het lastige woord.
2. Raad de betekenis en kijk of je de tekst dan nog snapt.
3. Lees even verder en kijk of je de tekst toch nog snapt.
4. Bekijk de illustraties bij de tekst. Vaak zetten ze je op het juiste spoor.
5. Kijk bij woordsamenstellingen naar het woord dat je wel kent (zoals *kaart* bij *kaartprojectie*).
6. Let op voor- en achtervoegsels. *Inter-* betekent bijvoorbeeld 'tussen' (*inter*nationaal), *-grafie* betekent 'beschrijving' (geo*grafie*).
7. Gebruik je kennis van andere talen. Vaak lijken woorden op elkaar.
8. Zoek de betekenis op in een (online) woordenboek.

5. Verband

a. Uit de titel van het artikel blijkt dat er in China een verband is tussen het aantal huwelijken en het aantal kinderen dat wordt geboren.

⇨ Formuleer dit verband.
Tip: een verband kun je vaak formuleren met 'hoe …., hoe…'.

Hoe meer huwelijken in China, hoe meer kinderen.

⇨ Zal dit verband in Nederland sterker of minder sterk zijn? Licht je antwoord kort toe.

Dit verband zal in Nederland minder sterk zijn, want in Nederland is het gebruikelijk dat vrouwen ook kinderen kunnen krijgen zonder gehuwd te zijn.

© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

6. Beweringen onderbouwen

Bekijk de drie grafieken in het artikel. De auteur heeft de belangrijkste boodschap van iedere grafiek bovenaan elke grafiek genoteerd.

⇨ Hoe zie je die boodschap terug in de cijfers van de grafiek? Onderbouw de boodschap met cijfers en jaartallen uit de grafiek. Eén onderbouwing is al voorgedaan.

Boodschap bij grafiek	Hoe zie je die boodschap in de grafiek?
Aantal huwelijken in China op historisch dieptepunt	In 2024 waren er iets meer dan 6 miljoen huwelijken. Dit is het laagste aantal sinds 2006.
Steeds minder kinderen geboren in China	Sinds halverwege de jaren zestig is het aantal kinderen per vrouw sterk gedaald, van meer dan 7 per vrouw naar iets meer dan 1 per vrouw.
Omvang Chinese bevolking neemt al drie jaar af	In 2022, 2023 en 2024 kromp de Chinese bevolking licht. Daarvoor groeide de bevolking nog.

7. Grafiek aflezen

In het artikel staat de volgende zin: “Begin 2023 gaf het Chinese Nationaal Bureau voor de Statistiek officieel toe dat de bevolking het jaar ervoor was gekrompen.”

⇨ In welke grafiek(en) wordt deze boodschap bevestigd? Licht je antwoord kort toe.

In de grafiek over de omvang van de Chinese bevolking. Vanaf 2022 is de groei negatief.

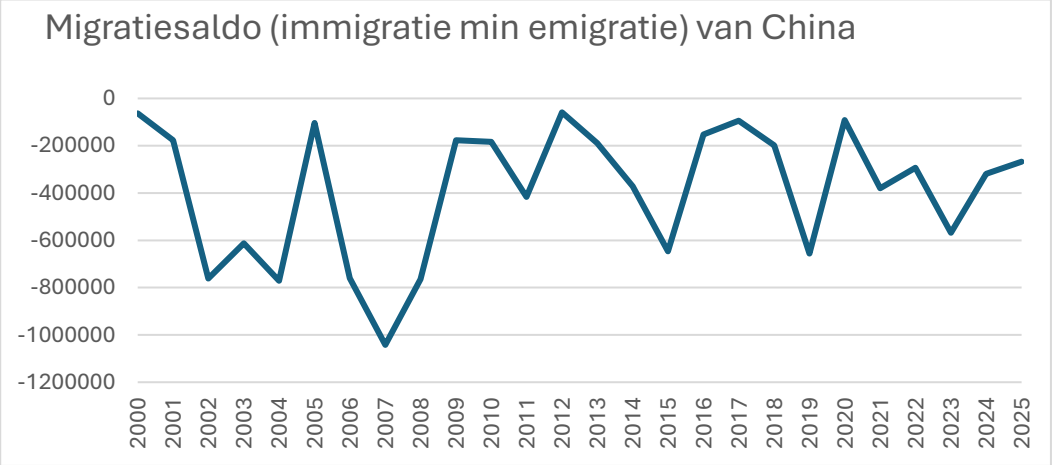
© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

8. Alinea herschrijven

Het artikel gaat alleen in op het verband tussen het aantal geboortes en de bevolkingsomvang. Maar bevolkingsgroei of bevolkingskrimp hangt ook samen met het migratiesaldo: de immigratie min de emigratie.

➪ Bekijk de grafiek hieronder. Wat concludeer je uit deze grafiek over het migratiesaldo?

Het migratiesaldo van China is al sinds 2000 negatief (dat betekent dat er meer mensen emigreren dan immigreren).

➪ Kies één van de alinea's uit het artikel, waarin je de informatie uit de grafiek hierboven kunt verwerken. Herschrijf deze alinea. Voeg daarbij informatie uit de grafiek toe.

Bijvoorbeeld: Omdat ongehuwde stellen in China zelden kinderen krijgen, hangt het aantal huwelijken sterk samen met het aantal geboortes. Al decennialang worden er te weinig kinderen geboren om de Chinese bevolking op de langere termijn op peil te houden. Het kantelpunt ligt op 2,1 geboortes per vrouw. China kwam in 1990 voor het laatst boven deze zogeheten vervangingsratio uit. Een andere factor die ervoor zorgt dat de bevolking krimpt is dat het migratiesaldo van China al decennia negatief is. Dat houdt in dat er meer mensen emigreren dan immigreren.

© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

Na het lezen

9. Betrouwbaarheid beoordelen

Er wordt tegenwoordig veel foute informatie (nepnieuws) verspreid.

⇨ Beoordeel de betrouwbaarheid van het artikel met het 4B-stappenplan. *Let op: kijk bij dit artikel vooral kritisch naar de B van Bewijs.*

Bron: *afkomstig van Volkskrant, een kwaliteitskrant. In 2026 gepubliceerd, dus nog actueel.*

Bedoeling: *de tekst is bedoeld om lezers te informeren over ontwikkelingen in China.*

Bewijs: *het artikel verwijst naar bronnen van de Chinese overheid. De Chinese overheid is niet altijd eerlijk geweest over volkstellingen. Mogelijk kloppen de cijfers dus niet helemaal.*

Besluit: *In grote lijnen zal de informatie uit het artikel kloppen, maar mogelijk is de bevolkingskrimp al eerder begonnen dan vermeld, omdat de cijfers afkomstig zijn van de Chinese overheid, die niet altijd eerlijk is geweest over volkstellingen.*

Betrouwbaarheid van teksten

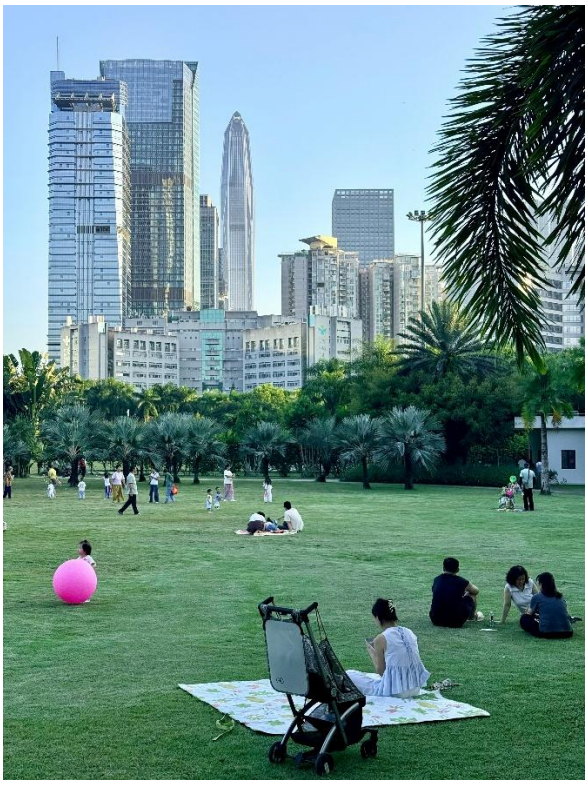
Niet alles wat je leest is waar. Bekijk elke tekst daarom met een kritische blik. De 4B-vragen helpen je daarbij:

1. Bron: Wie heeft het geschreven? Wanneer was dat? Waar is de tekst gepubliceerd? Hoe staat deze krant, website of uitgeverij bekend?
2. Bedoeling: Wat is het doel en de doelgroep van de tekst? Wil de tekst informeren, overtuigen, misleiden...?
3. Bewijs: Waarop is de informatie gebaseerd? Klopt het met wat je over het onderwerp weet? Kun je feiten controleren?
4. Besluit: Weeg af of de tekst betrouwbaar is. Voor welk doel zou je deze tekst wel/niet gebruiken?

© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

Geotaal-lesbrief 1 – LEERLINGVERSIE

Bevolking en China

Park in Shenzhen, China
Foto van Sebastian Schuster (Unsplash)

Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

november 2026

Bij iedere lesbrief hoort een artikel. Voor deze lesbrief is dat:
https://www.volkskrant.nl/buitenland/chinezen-keren-zich-af-van-huwelijk-verdere-daling-aantal-kinderen-verwacht~be15c08b

Let op: dit artikel bevindt zich achter een betaalmuur van DPG Media.

Geotaal is een initiatief van Cathelijne de Busser en Arjen Ligtvoet. Je mag de lesbrieven printen en uitdelen aan leerlingen, maar er rust wel copyright op. Je mag (delen van) de lesbrieven dus niet zomaar gebruiken in andere teksten. Voor meer informatie of contact: cathelijne@cdebusser.nl

Vóór het lezen

1. Demografie

Het artikel dat je zo gaat lezen, gaat over de demografie van China. Demografie houdt zich (onder meer) bezig met de samenstelling van de bevolking, naar bijvoorbeeld leeftijd en geslacht.

⇨ Waarover gaat demografie nog meer? Noteer drie voorbeelden van demografische onderwerpen. *Tip: bekijk de titel, de grafieken en de foto van het artikel.*

2. Mix & match

De Nederlandse taal heeft veel woordsamenstellingen. Dat zijn woorden die uit twee of meer woorden bestaan. Bijvoorbeeld: levensverwachting (leven + verwachting) of geboortecijfer (geboorte + cijfer).

⇨ Welke demografische woordsamenstellingen kun je maken van de woorden uit onderstaand woordweb? Noteer minstens vijf demografische woordsamenstellingen. *Tip: soms is er een 'tussen-s' nodig.*

© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

Tijdens het lezen

3. Lezen met de pen

➪ Lees het artikel met de pen, van begin tot eind.

Lezen met de pen

Lezen met de pen betekent dat je tijdens het lezen aantekeningen maakt in de tekst.

- ~ Je onderstreept, markeert, of omcirkelt belangrijke woorden of zinnen.
- ~ Je voegt nummers toe aan opsommingen.
- ~ Je geeft verbanden of tegenstellingen aan met lijntjes of pijltjes.
- ~ Je gebruikt uitroeptekens of vraagtekens om aan te geven dat iets heel belangrijk is, of dat je iets niet snapt.
- ~ Je noteert vragen of gedachtes in de kantlijn.

Let op: markeer niet te veel, maar ook niet te weinig. Kies welke informatie jij belangrijk vindt. Hoe vaker je 'leest met de pen', hoe makkelijker het wordt om keuzes te maken.

4. Lastige woorden

In het artikel staat een aantal lastige woorden. Soms kun je de betekenis van die woorden herleiden uit zinnen of zinsdelen vóór of na het lastige woord. Zie daarvoor het tekstblokje op de volgende pagina.

➪ Wat betekenen onderstaande woorden (ongeveer)?

Vervangingsratio:

Kantelpunt:

Autoriteiten:

© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

Omgang met lastige woorden

1. Kijk naar de zinnen vóór en na het lastige woord. Vaak staat daar een uitleg, voorbeeld, synoniem of antoniem van het lastige woord.
2. Raad de betekenis en kijk of je de tekst dan nog snapt.
3. Lees even verder en kijk of je de tekst toch nog snapt.
4. Bekijk de illustraties bij de tekst. Vaak zetten ze je op het juiste spoor.
5. Kijk bij woordsamenstellingen naar het woord dat je wel kent (zoals *kaart* bij *kaartprojectie*).
6. Let op voor- en achtervoegsels. *Inter-* betekent bijvoorbeeld 'tussen' (*inter*nationaal), *-grafie* betekent 'beschrijving' (geo*grafie*).
7. Gebruik je kennis van andere talen. Vaak lijken woorden op elkaar.
8. Zoek de betekenis op in een (online) woordenboek.

5. Verband

a. Uit de titel van het artikel blijkt dat er in China een verband is tussen het aantal huwelijken en het aantal kinderen dat wordt geboren.

⇨ Formuleer dit verband.
Tip: een verband kun je vaak formuleren met 'hoe …., hoe…'.

⇨ Zal dit verband in Nederland sterker of minder sterk zijn? Licht je antwoord kort toe.

© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

6. Beweringen onderbouwen

Bekijk de drie grafieken in het artikel. De auteur heeft de belangrijkste boodschap van iedere grafiek bovenaan elke grafiek genoteerd.

➪ Hoe zie je die boodschap terug in de cijfers van de grafiek? Onderbouw de boodschap met cijfers en jaartallen uit de grafiek. Eén onderbouwing is al voorgedaan.

Boodschap bij grafiek	**Hoe zie je die boodschap in de grafiek?**
Aantal huwelijken in China op historisch dieptepunt	*In 2024 waren er iets meer dan 6 miljoen huwelijken. Dit is het laagste aantal sinds 2006.*

7. Grafiek aflezen

In het artikel staat de volgende zin: “Begin 2023 gaf het Chinese Nationaal Bureau voor de Statistiek officieel toe dat de bevolking het jaar ervoor was gekrompen.”

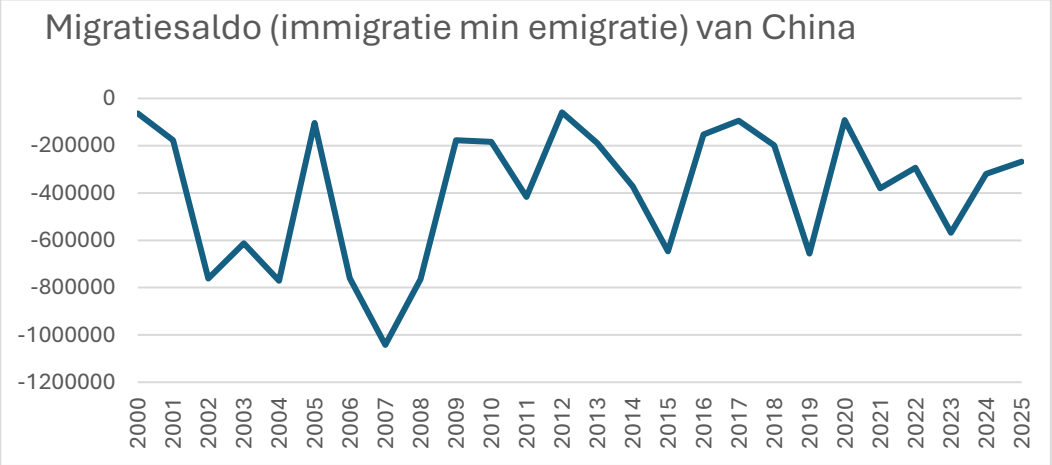
➪ In welke grafiek(en) wordt deze boodschap bevestigd? Licht je antwoord kort toe.

© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

8. Alinea herschrijven

Het artikel gaat alleen in op het verband tussen het aantal geboortes en de bevolkingsomvang. Maar bevolkingsgroei of bevolkingskrimp hangt ook samen met het migratiesaldo: de immigratie min de emigratie.

➪ Bekijk de grafiek hieronder. Wat concludeer je uit deze grafiek over het migratiesaldo?

➪ Kies één van de alinea's uit het artikel, waarin je de informatie uit de grafiek hierboven kunt verwerken. Herschrijf deze alinea. Voeg daarbij informatie uit de grafiek toe.

© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

Na het lezen

9. Betrouwbaarheid beoordelen

Er wordt tegenwoordig veel foute informatie (nepnieuws) verspreid.

⇨ Beoordeel de betrouwbaarheid van het artikel met het 4B-stappenplan. *Let op: kijk bij dit artikel vooral kritisch naar de B van Bewijs.*

Bron:

Bedoeling:

Bewijs:

Besluit:

Betrouwbaarheid van teksten

Niet alles wat je leest is waar. Bekijk elke tekst daarom met een kritische blik. De 4B-vragen helpen je daarbij:

1. Bron: Wie heeft het geschreven? Wanneer was dat? Waar is de tekst gepubliceerd? Hoe staat deze krant, website of uitgeverij bekend?
2. Bedoeling: Wat is het doel en de doelgroep van de tekst? Wil de tekst informeren, overtuigen, misleiden...?
3. Bewijs: Waarop is de informatie gebaseerd? Klopt het met wat je over het onderwerp weet? Kun je feiten controleren?
4. Besluit: Weeg af of de tekst betrouwbaar is. Voor welk doel zou je deze tekst wel/niet gebruiken?

© Cathelijne de Busser & Arjen Ligtvoet

INFORMATIE VOOR DOCENTEN

Nieuw voor aardrijkskundedocenten: de geotaal-lesbrieven

- Leerlingen oefenen met vaktaal én vakinhoud tegelijk.
- Gebaseerd op actuele, rijke teksten over geografische onderwerpen.
- Sluiten aan bij de nieuwe kerndoelen: authentieke teksten en taalactiviteiten bij elk leergebied.
- Met bijbehorende opdrachten over tekstbegrip, woordenschat, formuleren en kritisch lezen.
- Als extra uitdaging voor sterke vmbo-, havo- en vwo-leerlingen.
- Goede voorbereiding voor de teksten van vervolgopleiding, studie of beroep.
- Voor de onderbouw van het voorgezet onderwijs.
- Gratis te downloaden.

Wat zijn de geotaal-lesbrieven?

De geotaal-lesbrieven laten taalvaardige leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs extra oefenen met de taal van het vak ('geotaal') én de vakinhoud. Iedere lesbrief is gebaseerd op een rijke, authentieke tekst over een actueel aardrijkskundig onderwerp.

Waarom zijn de geotaal-lesbrieven ontwikkeld?

In de gangbare aardrijkskundemethodes zijn de teksten vaak eenvoudig geschreven, zodat de taal de inhoud van het vak niet in de weg staat. Taalvaardige leerlingen kunnen dan nauwelijks oefenen met rijke, authentieke vakteksten, die ze in hun vervolgopleiding, studie of beroep wél moeten lezen. De geotaal-lesbrieven gaan lastige teksten juist niet uit de weg.

Hoe sluiten de geotaal-lesbrieven aan bij de nieuwe kerndoelen?

De nieuwe kerndoelen verwijzen expliciet naar rijke teksten en taalactiviteiten in alle leergebieden. Dat is precies waar het bij de geotaal-lesbrieven om draait.

Wat heb ik nodig voor de geotaal-lesbrief?

Elke lesbrief is gebaseerd op een artikel en bijbehorende opdrachten. Het artikel moet je meestal downloaden via een link. *Let op: sommige artikelen staan achter een betaalmuur, bijvoorbeeld van DPG Media.*
Bij de opdrachten zijn er twee versies: een leerling-pdf (opdrachten met invullijntjes) en een docenten-pdf (opdrachten met voorbeeldantwoorden). Wij raden je aan om de leerling-pdf en het bijbehorende artikel uit te printen, zodat de leerlingen met pen en papier kunnen werken.

Voor wie zijn de geotaal-lesbrieven bedoeld?

De geotaal-lesbrieven zijn bedoeld voor taalvaardige onderbouwleerlingen die meer uitdaging aankunnen, zowel taalkundig als vakinhoudelijk. Dat kunnen zowel (sterke) vmbo-leerlingen zijn als havo- of vwo-leerlingen.

Hoelang heeft een leerling nodig voor een geotaal-lesbrief?

Iedere lesbrief is binnen een lesuur te maken. Sommige leerlingen zullen sneller klaar zijn. Moedig leerlingen aan om rustig de tijd te nemen. Lezen en schrijven is een creatieve en analytische puzzel, geen race tegen de klok.

Hoe zet ik de geotaal-lesbrieven in?

Je kunt de geotaal-lesbrieven op elk gewenst moment inzetten, bijvoorbeeld als extra lesstof voor sterke leerlingen (differentiatie), of aan het begin of einde van een lessenserie. Leerlingen kunnen de opdrachten individueel of in tweetallen maken en eventueel zelf nakijken. Kies zelf welke lesbrief past bij het thema dat je op dat moment behandelt.

Wat kosten de geotaal-lesbrieven?

Niets. Je kunt de geotaal-lesbrieven gratis gebruiken.

Waarmee oefent de leerling bij de geotaal-lesbrieven?

Iedere lesbrief maakt gebruik van een rijke, authentieke tekst over een aardrijkskundig onderwerp, bijvoorbeeld uit een dagblad of vakblad. Sommige teksten zijn makkelijker te begrijpen dan andere teksten. In de opdrachten analyseren leerlingen stap voor stap de inhoud van de tekst, oefenen ze hun schrijfvaardigheid en vergroten ze hun (vak)woordenschat.

Voorbeelden van oefeningen:

- voorspellen van waar de tekst over gaat
- voorkennis activeren vóór het lezen
- oefenen met de vaktaal die bij het thema van de tekst hoort
- lezen ‘met de pen’
- de betekenis van lastige woorden herleiden
- informatie uit de tekst koppelen aan kaart en grafiek
- de kernboodschap herkennen
- tegenstrijdige informatie herkennen
- herschrijven van lastige zinnen
- visualiseren van informatie in schema’s
- de betrouwbaarheid en kwaliteit van de tekst beoordelen
- verbindingen met andere geografische onderwerpen leggen
- een betoog schrijven over het onderwerp

Hoe vaak verschijnen er geotaal-lesbrieven?

Er verschijnt elke paar weken een nieuwe lesbrief over een actueel aardrijkskundig onderwerp.

Hoe zit het met copyright?

Geotaal is een initiatief van Cathelijne de Busser en Arjen Ligtvoet. Je mag de lesbrieven printen en uitdelen aan je leerlingen, maar er rust wel copyright op. Je mag (delen van de) lesbrieven dus niet gebruiken in ander lesmateriaal. Voor meer informatie of contact: cathelijne@cdebusser.nl